

ΦΑΡΑΩ

Όλοι οι χαρακτήρες στο βιβλίο –πέρα από τις προφανείς ιστορικές προσωπικότητες– είναι φανταστικοί, και οποιαδήποτε ομοιότητα με πραγματικά πρόσωπα, εν ζωή ή όχι, είναι καθαρά συμπτωματική. Το υπόβαθρο των πραγματικών γεγονότων στο οποίο στηρίζεται, αναλύεται στο σημείωμα του συγγραφέα στο τέλος.

Ευχαριστίες

ΕΙΜΑΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΥΓΝΩΜΩΝ στον λογοτεχνικό μου πράκτορα Λουίτζι Μπονόμι και στις επιμελήτριές μου Σέρις Χομπς στο Λονδίνο και Τρέισι Ντεβίν στη Νέα Υόρκη· στους προηγούμενους επιμελητές μου, Μάρτιν Φλέτσερ και Κέιτλιν Αλεξάντερ· στην Τζέιν Σέλεϊ για την εξαιρετική δουλειά της στις διορθώσεις του ανά χείρας και προηγούμενων βιβλίων μου· στη Λούσι Φόλεϊ για τη δουλειά της ώστε να φτάσει αυτό το βιβλίο στο στάδιο της παραγωγής· στην υπόλοιπη ομάδα της Headline, ανάμεσά τους στους Κέιτι Ντέι, Ντάρα Ντίρινγκ, Μάριον Ντόναλντσον, Φράνσις Ντόιλ, Τζο Λίντιαρντ, Τζέιν Μόρπεθ, Τομ Νομπλ, Μπάρμπαρα Ρόμαν και Μπεν Γουίλις, και στους εκπροσώπους της Hachette διεθνώς· στους Άλισον Μπονόμι, Αμάντα Πρέστον και Άτζα Βουτσίσεβιτς στην Luigi Bonomi Associates, και στους Νίκι Κένεντι, Σαμ Έντενμποροου, Μαίρη Εοντέιλ, Τζούλια Μάνφοκ, Τζέιν Ρόμπσον και Κάθριν Γουέστ της Intercontinental Literary Agency· και στους Γκάια Μπανκς και Βιρτζίνια Ασόνε στη Sheil Land Associates.

Χρωστώ ευγνωμοσύνη στη μητέρα μου Ανν Βέριντερ Γκίμπινς που διαβάζει με κριτικό μάτι όλα τα έργα μου, στον αδελφό μου Άλαν για τις καταδύσεις που κάνει μαζί μου και για τη δουλειά του με τις φωτογραφίες και τα βίντεο στην ιστοσελίδα μου www.davidgibbins.com, και στην Άντζι Χομπς για την υποστήριξή της. Ένα μεγάλο μέρος της έμπνευσης γι' αυτό το μυθιστόρημα μου ήρθε σε περιόδους ταξιδιών και εξερευνήσεων που χρηματοδοτήθηκαν εν μέρει από επιχορηγήσεις του Παλαιστινιακού Ταμείου Εξερευνήσεων, της Βρετανικής

Σχολής Αρχαιολογίας στην Ιερουσαλήμ και το Αναμνηστικό Καταπίστευμα Ουίνστον Τσόρτσιλ. Για αδημοσίευτο υλικό και για τη βοήθειά τους στην έρευνα, είμαι ευγνώμων στο προσωπικό του Βρετανικού Μουσείου, του Μουσείου Ασμόλιαν, των Ανατολικών Συλλογών της Βρετανικής Βιβλιοθήκης, του Εθνικού Μουσείου Όπλων και του Μουσείου και της Βιβλιοθήκης του Βασιλικού Μηχανικού στο Τσάταμ του Κεντ· είμαι επίσης ευγνώμων στους Τζον Ντένερ, Φρεντ Βαν Σικλ και Πολ Κλερ που με βοήθησαν στην «πειραματική αρχαιολογία» μου με τα τουφέκια Μαρτίνι-Χένρι και Ρέμινγκτον του 1884-5· και στον Πίτερ Νιλντ της Σχολής Γουόργουικ για τη βοήθειά του με τα βιβλία του δέκατου ένατου αιώνα με θέμα το Σουδάν.

Αυτό το μυθιστόρημα αφιερώνεται στην κόρη μου Μόλι, με πολλή αγάπη.

Ιστορικοί χαρακτήρες, 1884-5

Υποστράτηγος Σερ Ρέντβερς Μπούλερ (Major-General Sir Redvers Buller): Διοικητής ταξιαρχίας στην Αποστολή Διάσωσης Γκόρντον, βετεράνος πολλών εκστρατειών, είχε τιμηθεί με το Σταυρό της Βικτωρίας στον Πόλεμο των Ζουλού στη Νότια Αφρική το 1879.

Συνταγματάρχης Φρέντερικ Μπάρναμπι (Colonel Frederick Burnaby): Αξιωματικός του ιππικού που σκοτώθηκε στη Μάχη του Αμπού Κλία τον Ιανουάριο 1885.

Τσαρλς Σαγιέ-Λονγκ (Charles Chaillé-Long): Βετεράνος του Αμερικανικού Πολέμου Βορείων και Νοτίων και τυχοδιώκτης που έγινε αξιωματικός του Αιγυπτιακού Στρατού στη δεκαετία του 1870 και υπηρέτησε υπό τον Γκόρντον στο Σουδάν.

Υποστράτηγος Γουίλιαμ Ερλ (Major-General William Earle): Διοικητής της Φάλαγγας του Ποταμού στην Αποστολή Διάσωσης Γκόρντον, σκοτώθηκε στη Μάχη του Κιρμπεκάν τον Φεβρουάριο 1885.

Γουίλιαμ Γιούαρτ Γλάδστον (William Ewert Gladstone): Βρετανός πρωθυπουργός κατά την Αποστολή Διάσωσης Γκόρντον.

Υποστράτηγος Τσαρλς Γκόρντον, Βασιλικό Μηχανικό (Major-General Charles Gordon, Royal Engineers): Γενικός διοικητής του Σουδάν, γνωστός ως «Κινέζος» Γκόρντον λόγω των κατορθωμάτων του στην κατάπνιξη της Εξέγερσης του Ταϊπίνγκ το 1860-4.

Ταγματάρχης Χέρμπερτ Κίτσενερ, Βασιλικό Μηχανικό (Major Herbert Kitchener, Royal Engineers): Αξιωματικός πληροφοριών της Αποστολής Διάσωσης Γκόρντον, που έγινε

Σιρντάρ¹ του Αιγυπτιακού Στρατού, αργότερα αρχιστράτηγος στην Ινδία, και το 1914 υπουργός Πολέμου.

Μαχντί (Mahdi): Μουχάμαντ Αχμάντ (Muhammad Ahmad), πρώην λεμβοποιός και Σούφι, που ηγήθηκε των ισλαμικών δυνάμεων του Σουδάν στις αρχές της δεκαετίας του 1880, και πέθανε από αρρώστια ή δηλητήριο τον Ιούνιο 1885.

Λουί Ριέλ (Louis Riel): Ηγέτης των ανταρτών Μετί² στον δυτικό Καναδά και στόχος της αποστολής του Κόκκινου Ποταμού του Γουόλσλεϊ το 1870. Συνελήφθη και απαγχονίστηκε τον Νοέμβριο 1885.

Ερρίκος Σλήμαν (Heinrich Schliemann): Αρχαιολόγος γερμανικής καταγωγής που ανακάλυψε την Τροία και τις Μυκήνες, και εξερεύνησε επίσης την Αίγυπτο και το Σουδάν.

Υποστράτηγος Σερ Χέρμπερτ Σπιούαρτ (Major-General Sir Herbert Stewart): Διοικητής της Φάλαγγας της Ερήμου της Αποστολής Διάσωσης Γκόρντον. Τραυματίστηκε θανάσιμα στη Μάχη του Αμπού Κρου τον Ιανουάριο 1885.

Αντισυνταγματάρχης Τζον Σπιούαρτ (Lieutenant-Colonel John Stewart): Υποδιοικητής του Γκόρντον στο Χαρτούμ που δολοφονήθηκε ενώ συνόδευε το ατιμόπλοιο *Αμπάς* στον Νείλο τον Σεπτέμβριο 1884.

Ρούντολφ Καρλ Φον Σλάτιν (Rudolf Carl Von Slatin): Κυβερνήτης επαρχίας του Σουδάν υπό τον Γκόρντον, αυστριακής καταγωγής, που ασπάστηκε το μουσουλμανισμό, παρέμεινε έντεκα χρόνια αιχμάλωτος των Μαχντιστών και αργότερα έγινε Γενικός Επιθεωρητής του Σουδάν, χρίστηκε ιππότης και του απονεμήθηκε τιμητικός βαθμός υποστρατήγου από τους Βρετανούς.

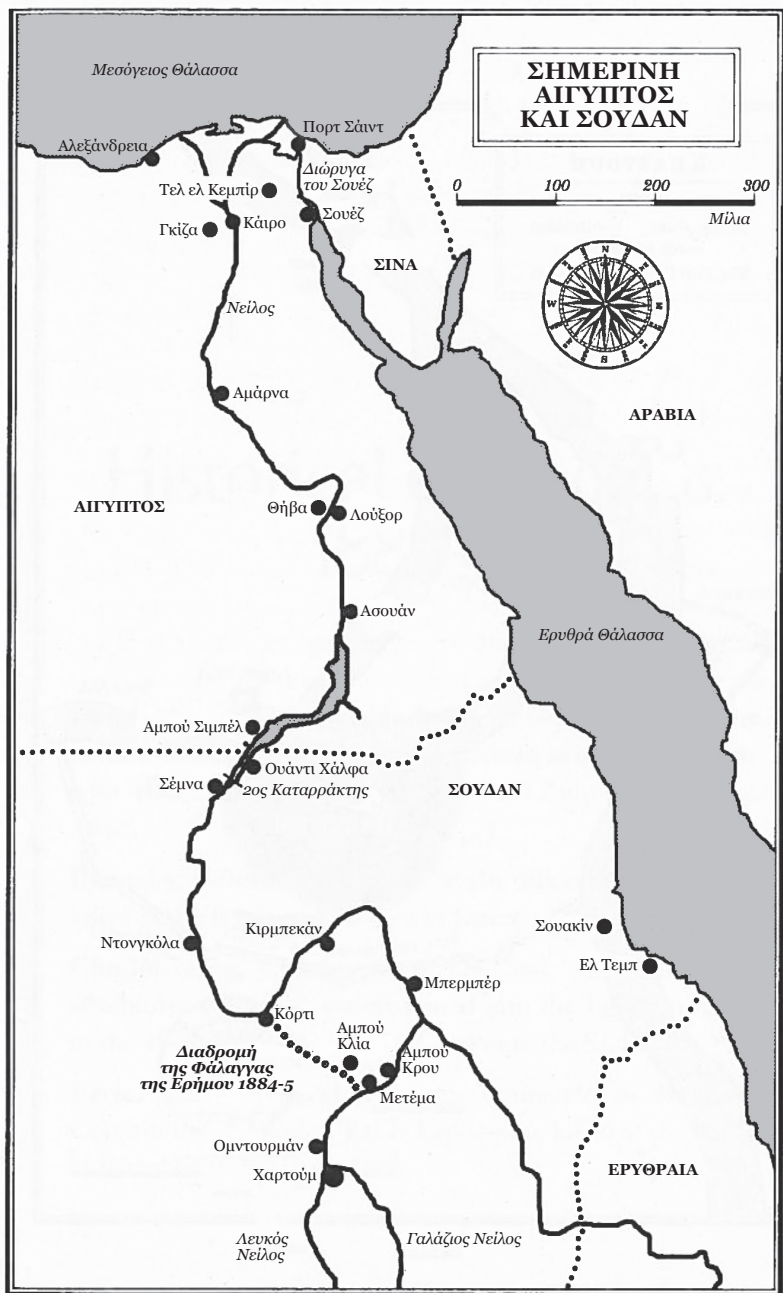
Αντισυνταγματάρχης Σερ Τσαρλς Γουίλσον, Βασιλικό Μηχανικό (Lieutenant-Colonel Sir Charles Wilson, Royal Engineers): Ιδρυτής του Τμήματος Πληροφοριών του Γραφείου Πολέμου, επικεφαλής πληροφοριών της Αποστολής Διάσωσης Γκόρντον

¹ Βρετανός διοικητής.

² Γαλλοκαναδοί-Ινδιάνοι μιγάδες.

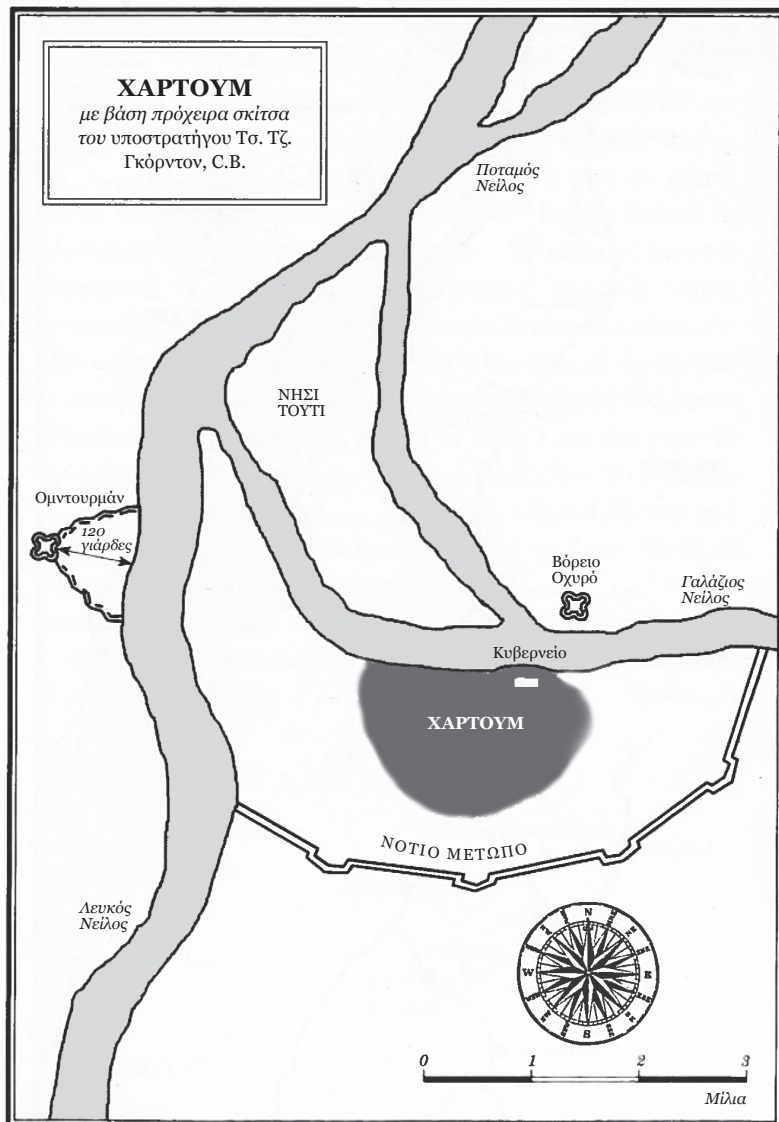
και διοικητής της Φάλαγγας της Ερήμου μετά το θάνατο του υποστρατήγου Σπιούαρτ.

Στρατηγός Σερ Γκάρνερ Γουόλσεϊ (General Sir Garnet Wolseley): Διοικητής της Αποστολής Διάσωσης Γκόρντον, βετεράνος του Πολέμου της Κριμαίας, της Ινδικής Ανταρσίας, του Πολέμου των Ασάντι και του Πολέμου των Ζουλού, και επικεφαλής του επιλεγόμενου «Κύκλου Ασάντι», ομάδας αξιωματικών την οποία διατηρούσε μαζί του στις διαδοχικές εκστρατείες του.

ΧΑΡΤΟΥΜ

με βάση πρόχειρα σκίτσα
του υποστρατήγου Τσ. Τζ.
Γκόρντον, C.B.

Ιδού τώρα ο Βεεμώθ, που δημιούργησα μαζί σου...
Κινεί την ουρά του σαν κυπαρίσσι· τα νεύρα των μηρών
του είναι συνεπλεγμένα...
Είναι θαυμαστό πλάσμα του Κυρίου...
Ποιος μπορεί να ανοίξει την πύλη του προσώπου του;
Γύρω από τα δόντια του ο φόβος.
Οι δυνατές φολίδες του είναι το καύχημά του, κλεισμέ-
νες μεταξύ τους με γερό σφράγισμα.
Το φτάρνισμά του εκτοξεύει φως, και τα μάτια του
μοιάζουν με τα βλέφαρα της αυγής.
Από το στόμα του εκπορεύονται λαμπάδες, και εκτινάσ-
ονται σπίθες φωτιάς.
Στον τράχηλό του κατοικεί δύναμη, και μπροστά του
χορεύει ο τρόμος.
Όταν σηκώνεται, οι ισχυροί φοβούνται...
Κάνει τα βάθη να βράζουν σαν καζάνι.

Για τον Λεβιάθαν, Ιώβ 40 και 41

Και τώρα ΠΡΟΣΕΞΤΕ ΑΥΤΟ: αν η Εκστρατευτική Δύναμη
–και δεν ζητώ παραπάνω από διακόσιους άντρες– δεν
έρθει σε δέκα ημέρες, η πόλη μπορεί να πέσει· κι εγώ
έχω κάνει ό,τι καλύτερο μπορούσα για την τιμή της
πατρίδας μου. Αντίο.

Τελευταία εγγραφή στο ημερολόγιο του υποστρατήγου
Τσαρλς Γκόρντον στο Χαρτούμ, 14 Δεκεμβρίου 1884

Γι' αυτό θα προσευχηθεί κάθε ευσεβής ώστε να βρεθείς
σε εύθετο χρόνο.
Μέσα στον κατακλυσμό των πολλών υδάτων δεν θα τον
πλησιάσουν.

Πρόλογος

Στην έρημο της Νουβίας, κατά το δεύτερο έτος της βασιλείας του φαραώ Αμενχοτέπ Δ', της 18ης δυναστείας του Νέου Βασιλείου, 1351 π.Χ.

Ο ΑΝΤΡΑΣ ΠΟΥ κρατούσε την αρχιερατική ράβδο και το ανκ, το σύμβολο των φαραώ, στάθηκε στην είσοδο του ναού και παρακολούθησε για λίγο καθώς οι ακτίνες του ήλιου που έδυε ανέβαιναν όλο και πιο ψηλά στο σώμα του αγάλματος στο βάθος. Οι ιερείς του έκαναν αμέσως χώρο να περάσει, ρίχνοντας θυμίαμα και ψέλλοντας επικλήσεις. Ήταν όλοι παρόντες, οι ιερείς αυτής της λατρείας, κι επίσης οι ιερείς του θεού Άμμωνος από τη Θήβα: εκείνοι που είχαν παχύνει από τα πλούτη που δικαιωματικά του ανήκαν, και είχαν αμφισβητήσει την αφοσίωσή του στους θεούς. Είχαν έρθει εδώ, χίλια πεντακόσια χιλιόμετρα νότια από τις πυραμίδες, στις παρυφές του γνωστού κόσμου, πιστεύοντας ότι είχε επιλέξει αυτό το μέρος για να γονατίσει μπροστά τους, να ανακαλέσει τις αιρετικές του ιδέες, να εξαγνιστεί ενώπιον των θεών και να ενδυθεί και πάλι τα άμφια του αρχιερέα που είχαν βαρύνει τον πατέρα του και πολλές γενιές φαραώ πριν από αυτόν. Πέρασε από μπροστά τους, βλέποντας τα ξυρισμένα κεφάλια και τις ευλαβικές εκφράσεις τους, τους χιτώνες με τον χρυσό ποδόγυρο και τα σανδάλια με τις ανασηκωμένες μύτες που φορούσαν ως ένδειξη του πλούτου τους, και δεν ένωσε τίποτε άλλο πέρα από περιφρόνηση. Γρήγορα θα μάθαιναν την αλήθεια.

Καθώς τα μάτια του συνήθισαν στο μισοσκοτάδο, άρχισε να διακρίνει τις σειρές από μούμιες στις υποδοχές πίσω από

το άγαλμα, μούμιες που έμοιαζαν να του γρυλίζουν απειλητικά από εκεί όπου τις είχαν τοποθετήσει οι ιερείς που χοροστατούσαν εδώ από τότε που κατασκευάστηκε ο ναός στο βράχο, πριν από τριάντα γενιές, την εποχή του φαραώ Αμενεμαχάτ και των γιών του. Τότε ο αιγυπτιακός στρατός είχε φτάσει βαθιά στην έρημο της Νουβίας για να επεκτείνει το βασίλειο των φαραώ μέχρι την πηγή του Νείλου στην τεράστια λίμνη πέρα από τον ορίζοντα, ώστε να έχει η Αίγυπτος τον έλεγχο της πηγής της ζωής. Όμως τους απώθησε ένας εχθρός τόσο τρομακτικός ώστε δεν τόλμησαν να περάσουν πάλι πέρα από αυτό το σημείο του Νείλου, κι έχτισαν αυτόν το ναό για να εξευμενίσουν τον κυρίαρχο του ποταμού, του οποίου το σκοτεινό βασίλειο είχαν παραβιάσει. Ποτέ δεν θα ξαναπερνούσε αιγυπτιακός στρατός μέσα από το πέλλο της σκόνης προς Νότο για να φτάσει στη γη όπου κυριαρχούσαν οι πολεμιστές. Τους είχαν απεικονίσει στον τοίχο αυτού του ναού, μια σκηνή μάχης που έδειχνε γυμνούς άντρες με λόγχες να σκοτώνουν Αιγύπτιους στρατιώτες. Ο φαραώ τότε γύρισε πίσω και άφησε τα πτώματα στα όρνεα και τα ζώα του νερού, εκείνα που βρήκαν να παραμονεύουν στη λίμνη αυτής της τοποθεσίας και έμοιαζαν τόσο πολύ με την εικόνα της αρχέγονης πηγής του σκότους.

Όμως οι ιερείς που επέστρεψαν τότε με το φαραώ στην Αίγυπτο είχαν ασπαστεί ήδη τη λατρεία του θηρίου και τη μετέφεραν στη Θήβα, στο Φαγιούμ, μετατρέποντας το θηρίο σε ένα απλό ιερογλυφικό, σε μία ακόμη εκδήλωση της λατρείας του Άμμωνος που έδινε στους ιερείς τον έλεγχο του λαού και του φαραώ. Έπιαναν τα θηρία και τα κρατούσαν σε λίμνες και τα δάμαζαν, και προσέφεραν τις μούμιες τους στον θεό. Όμως εδώ έξω, στις παρυφές του σκότους, η αλήθεια παρέμενε, και ήταν σκληρή και ενστικτώδης, μια αλήθεια φόβου, εξευμενισμού και θυσιών για να χαλιναγωγείται η δύναμη του θηρίου και να προστατεύεται ο φαραώ και ο στρατός. Εδώ, σε ένα μέρος τόσο μακριά στην έρημο όπου οι θεοί του Βορρά σχεδόν δεν είχαν δύναμη, ένα μέρος όπου ο άνθρωπος μπορούσε να

κοιτάξει μέσα στις ψυχές των μακρινών του προγόνων, οι λέξεις που θα διάβαζε σε λίγο ο ιερέας-αναγνώστης είχαν αληθινό νόημα. Εδώ, όταν βουτούσες το πόδι σου στον Νείλο δεν το βουτούσες σε έναν ποταμό που τον ελέγχουν οι άνθρωποι, αλλά μέσα στο αρχέγονο σκοτάδι. Σήμερα, ο άντρας με την αρχιερατική ράβδο θα τραβούσε όλη τη δύναμη πάλι σε αυτό το μέρος και θα εξάγνιζε την Αίγυπτο από τις πλάνες και τις απάτες των ιερέων. Είχε δει το φως στην έρημο. Σήμερα θα ήταν μια νέα αρχή, η αφετηρία της εποχής του φωτός που θα εξαπλωνε ο ίδιος στον κόσμο.

Έβλεπε το άγαλμα πιο καθαρά τώρα. Το φως του ήλιου που έμπαινε από ένα άνοιγμα ψηλά στον τοίχο του θαλάμου συνέχιζε να ανεβαίνει πάνω στο σώμα καθώς ο ήλιος έδυε. Το κάτω μέρος ήταν σώμα ανθρώπου, με το ένα πόδι μπροστά, με ένα περιζώμα στη μέση και γυμνό από πάνω, με ένα σκήπτρο στο ένα χέρι και το ανκ, το σύμβολο της ζωής, στο άλλο. Το άγαλμα πύργωνε πάνω από τον άντρα, τουλάχιστον διπλάσιο σε ύψος, με τους υπερφυσικούς μυς στον κορμό και τα μπράτσα να κάνουν το κεφάλι να φαίνεται σχεδόν φυσικό, λες κι ένα τέτοιο πλάσμα θα μπορούσε να έχει γεννηθεί έτσι. Όμως ήταν κεφάλι κροκόδειλου, με το μακρύ ρύγχος του να προεξέχει, άγριο και τρομακτικό. Το κεφάλι ήταν ακόμη στη σκιά, μια σκοτεινή σιλουέτα, αλλά από πάνω του διέκρινε το φτερωτό διάδημα του Άμμωνος και τον κερασφόρο ήλιο του Ρα, με το ιερό ερπετό να τυλίγεται γύρω του. Καθώς το φως ανέβαινε ψηλότερα, φάνηκε το ρύγχος από διάστικτο πράσινο μάρμαρο, και τα δόντια από θολό χαλαζία, πριονωτά και γυαλιστερά. Τα μάτια μόλις που φαίνονταν, διαυγείς μαύρες λίμνες, κι έβλεπε τα ρουθούνια, διασταλμένα και γεμάτα από κομμένους κρυστάλλους κόκκινου αχάτη. Έμοιαζαν να αποκαλύπτουν μια εσωτερική φωτιά, λες και το θηρίο έκαιγε μέσα του.

Ο ιερέας-αναγνώστης στάθηκε μπροστά στο άγαλμα και ξετύλιξε τον πάπυρο. Ο άντρας είδε τα ιερογλυφικά σύμβολα πάνω του, τονισμένα με χρυσαφί, κόκκινο και πράσινο χρώμα.

Ο ιερέας-αναγνώστης άρχισε να απαγγέλλει, η φωνή του ψιλή και στριγκή μέσα στο θάλαμο:

*Χαίρε σ' εσένα, που υψώθηκες από τα σκοτεινά νερά,
Κύριε των πεδιάδων, κυβερνήτη της άκρης της ερήμου,
Εσύ που κυβερνάς τον ποταμό, που διασχίζεις τα νερά του·
Πανίσχυρε θεέ, που το άρπαγμά σου δεν φαίνεται,
Που ζεις λεηλατώντας,
Που ανεβαίνεις τον ποταμό αναζητώντας την ίδια
του την τελειότητα,
Που κατεβαίνεις τον ποταμό αφού έχεις κυνηγήσει πλήθη.
Μεγάλο αριθμό θα καταβροχθίσεις:
Δημιουργέ του Νείλου,
Σόμπεκ, Μαινόμενε.*

Ο άντρας κοίταζε το κεφάλι του αγάλματος, περιμένοντας. Θα ανέβαινε κι αυτός τον ποταμό, αναζητώντας την τελειότητα. Και τότε συνέβη αυτό που περίμενε: το φως του ήλιου έφτασε στο ρύγχος και τα ρουθούνια. Μια φωτεινή ακτίνα τινάχτηκε από τους κρυστάλλους φωτίζοντας τον καπνό του θυμιάματος που ανέβαινε από τους ιερείς, ένα στροβιλιζόμενο σύννεφο που στεφάνωνε το κεφάλι του θεού έτσι που νόμιζες ότι υψώνεται μέσα από φωτιά. Οι ακτίνες του ήλιου έμοιαζαν να το γεμίζουν φως, να ανάβουν τα μάτια και τα δόντια, και ταυτόχρονα να του ρουφούν τη φωτεινή ενέργεια, σαν να αφύπνιζαν το θηρίο και μετά ρουφούσαν την ουσία του πίσω στον ήλιο.

«Δεν είσαι πια ο Σόμπεκ», ψιθύρε ο άντρας. «Τώρα είσαι ο Σόμπεκ-Ρε, ο φωτεινός δρόμος προς τον Ατέν. Και σύντομα δεν θα είσαι πια ούτε ο Σόμπεκ-Ρε, και ο Ατέν θα είναι ο υπέρτατος κυρίαρχος».

Είχε ολοκληρώσει την τελετή του εξαγνισμού και γύρισε να φύγει. Μέσα από την ανοιχτή πόρτα είδε το δίσκο του ήλιου

να δύνει στον δυτικό ορίζοντα με μια πορτοκαλιά λάμψη. Στον τοίχο αριστερά, μπροστά από τη σκηνή της μάχης, υπήρχε η δέλτος³ του, κι από πάνω το φαραωνικό σύμβολο του κροκόδειλου που αντιπροσώπευε τη δύναμη και την ισχύ. Μπροστά από αυτό το σύμβολο υπήρχε μια εικόνα που είχε δώσει εντολή να σκαλίσουν οι λιθοξόοι του την τελευταία φορά που ήταν εδώ, όταν είχε φύγει από την Αίγυπτο ενώ ο πατέρας του ήταν ακόμη φαραώ, καταφεύγοντας στο Νότο με το σκλάβο φίλο του για να ξεφύγει από την αποπνικτική ρουτίνα του παλατιού και τον ανυπόφορο έλεγχο των ιερέων, τη ζωή που ήξερε ότι κάποτε θα ήταν και δική του. Αυτή η εικόνα του που είχε δώσει εντολή να σκαλίσουν στον τοίχο του ναού, τώρα θα έμπαινε προκλητικά παντού, στη Θήβα και στην Γκίζα και στη νέα του πρωτεύουσα, την Αμάρνα. Έδειχνε τη μεγάλη κοιλιά του και το πεταχτό σαγόνι του που τόσο χλεύαζαν οι ιερείς όταν ήταν μικρός, αλλά που μετατράπηκαν ξαφνικά σε ενδείξεις θεϊκής εύνοιας όταν έγινε φαραώ και νυμφεύτηκε την ομορφότερη γυναίκα της Αιγύπτου. Η δέλτος του τον έδειχνε μπροστά στον θεό Ατέν, οι ακτίνες του οποίου τον αγκάλιαζαν σαν χέρια. Αυτή η εικόνα είχε ενοχλήσει αφόρητα τους ιερείς, ιδιαίτερα αφού τον έδειχνε χωρίς τα σύμβολα του ιερατικού αξιώματος. Ήταν ξυπόλυτος και γυμνός, και φορούσε μόνο ένα περιζώμα. Οι ιερείς νόμιζαν ίσως ότι τώρα θα έδινε εντολή στους λιθοξόους να προσθέσουν τα απαραίτητα ποικίλματα, αλλά έκαναν λάθος.

Κοίταξε πίσω για μία τελευταία φορά. Οι ιερείς συνέχιζαν τους ψαλμούς τους, γυρισμένοι μπροστά. Το φως του ήλιου είχε υψωθεί πάνω από το άγαλμα και μετά η ακτίνα του κόκκινου φωτός είχε σβήσει, αφήνοντας μόνο ένα υπόλειμμα λάμψης καθώς η αντανάκλαση ξεθώριαζε. Σε λίγο θα έσβηνε εντελώς. Κοίταξε πάλι το σύμβολο ανκ και μετά τα πριονωτά δόντια. *Αυτός δίνει τη ζωή, κι αυτός την παίρνει.*

³ Ανάγλυφη σφραγίδα με τους ιερογλυφικούς χαρακτήρες του ονόματος ενός φαραώ ή θεού, περικλεισμένους από ένα οβάλ ή μακρόστενο πλαίσιο.

Έβγαλε το στέμμα του και το άφησε να πέσει κάτω μαζί με τη ράβδο. Μετά πέταξε το χιτώνα του. Από κάτω φορούσε μόνο ένα περιζώμα στη μέση όπως οι σκλάβοι. Άνοιξε τα χέρια με το πρόσωπο προς τον ήλιο, νιώθοντάς τον να τον λούζει με τη ζέση του, χωρίς να ντρέπεται πια για το σώμα του. Για τον Ατέν, όλοι οι άνθρωποι ήταν ίσοι κι όλοι ήταν όμορφοι. Πέρασε από την είσοδο και άρχισε να περπατά δίπλα στο κανάλι που ήταν σκαμμένο στο βράχο και οδηγούσε από τον Νείλο στο ναό. Ήταν στεγνό τώρα, με τον πυθμένα του στρωμένο με στεγνή λάσπη από το ποτάμι που έβγαζε μια σάπια οσμή ερπετού. Προχώρησε προς τη γυναίκα που τον περίμενε. Ήταν αισθησιακή με τον λευκό χιτώνα της, τα κατάμαυρα μαλλιά της σγουρά και μακριά, και τα μάτια της βαμμένα με κολ. Το σχήμα του στήθους της και των μηρών της τον ευχαριστούσε, τον διέγειρε, και σκέφτηκε τις ημέρες και τις νύχτες στο μέλλον όταν οι δυο τους επιτέλους θα ήταν άντρας και γυναίκα, όχι φαραώ και αρχιέρεια. Της έπιασε το χέρι και το σήκωσε ψηλά. «Νεφερτίτη-να-Ατέν», είπε χαμογελώντας της και χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά το νέο της όνομα. «Είθε ο Ατέν να μας φωτίζει, και εμάς και τα παιδιά μας».

«Φωτίζει ήδη εσένα, Αχέν-Ατέν. Ο γιος μας ο Τουταγχαμών θα είναι Τουτάγχ-Ατέν και θα είναι για πάντα γνωστός με αυτό το όνομα, γιατί θα αγκαλιάσει κι αυτός το φως και η βασιλεία του θα είναι μεγάλη».

Ο φαραώ πήρε μια βαθιά ανάσα, απολαμβάνοντας το όνομα. Ακενατέν. Όχι πια Αμενχοτέπ, αρχιερέας του Άμμωνος, αλλά Ακενατέν, αυτός πάνω στον οποίο λάμπει το φως του Ατέν, αυτός που γρήγορα θα επιστρέψει στο Βορρά για να σηκώσει το πέπλο της άγνοιας από το λαό του και να αποκαλύψει την παρουσία του ενός Θεού. Χαμογέλασε πάλι και άρχισε να περπατά μαζί της. Σήκωσε το κεφάλι και είδε τους στρατιώτες του παραταγμένους στις κορυφές των γύρω γκρεμών, με τους βοηθούς και τους φρουρούς των ιερέων στις όχθες του ποταμού από κάτω. Έφτασαν σε μια ομάδα από

αλυσοδεμένους σκλάβους και σταμάτησαν μπροστά στον αρχηγό τους, έναν νέο άντρα με πύρινα μάτια και με τη γενειάδα των Χαναναίων. Τον κρατούσαν δύο φρουροί των ιερέων, αλλά πήγαν κοντά του δύο στρατιώτες και τον ελευθέρωσαν, κι αυτός πλησίασε για να τους χαιρετήσει.

«Χαίρε, Ακενατέν», είπε και τον αγκάλιασε. «Χαίρε, Νεφερτίτη-να-Ατέν, αδελφή μου», είπε και της φίλησε το χέρι.

Αυτή τον έπιασε από τους ώμους και τον φίλησε και στα δύο μάγουλα. «Χαίρε Μωυσή, αδελφέ μου», είπε.

Ο Ακενατέν τον αγκάλιασε πάλι. «Έγιναν όλα όπως σχεδιάσαμε, αδελφέ μου, όταν ήρθες σκλάβος στο παλάτι μου και καθίσαμε για πρώτη φορά να δούμε τον ήλιο να δύει πίσω από τις πυραμίδες, και μετά ήρθες εδώ μαζί μου. Τώρα είμαι φαραώ, και το όραμά μας έχει γίνει ο μεγάλος σκοπός μου. Θα μπω στην έρημο, στη γη των πατέρων μου, για να αναζητήσω το μέρος όπου ανατέλλει ο Ατέν, και μετά θα φέρω πίσω το φως που θα φωτίσει όλη την Αίγυπτο. Εσύ πού θα πας;»

Ο Μωυσής έδειξε τους σκλάβους. «Θα πάω τους δικούς μου βόρεια για να επιστρέψουμε στη γη των πατέρων μας, όπου θα ζούμε υπό το φως του ενός Θεού. Θα περιμένω να μου έρθει από τη νέα σου πόλη η είδηση ότι ο Ατέν λάμπει σε όλη την Αίγυπτο, και μετά θα προχωρήσουμε μαζί και θα διαλαλήσουμε το νέο σε όλο τον κόσμο».

«Είθε ο Ατέν να σε φτάσει και να σε αγκαλιάσει με τα χέρια του σαν τις ακτίνες του ήλιου», είπε η Νεφερτίτη. «Είθε εσύ κι ο λαός σου να βρείτε ειρηνικά το δρόμο σας προς το Βορρά».

Ο Ακενατέν έκλεισε τα μάτια. Θα έκανε και κάτι άλλο. Γρήγορα θα απελευθέρωνε όλη τη γνώση από τους ναούς, γνώση από τις περασμένες εποχές που οι ιερείς την κρατούσαν κλειδωμένη, μόνο για τον εαυτό τους. Οι ιερείς που χλεύαζαν την εμφάνισή του όταν ήταν παιδί, του είχαν πει ότι διέθεταν τη γνώση να θεραπεύσουν την αρρώστια που του την είχε προκαλέσει, αλλά ο Άμμων τους είχε δώσει εντολή να μην το

κάνουν, να κρατήσουν τη γνώση κρυφή. Γι' αυτό τώρα θα τιμωρούσε τους ιερείς και τους θεούς τους. Θα τους αφάνιζε όλους. Θα έπαιρνε τη γνώση από τις βιβλιοθήκες των ναών και θα την έφερνε σε ένα μέρος, στον ένα ναό του ενός Θεού, στον οποίο θα ήταν επικεφαλής ο ίδιος, και το φως του Ατέν θα έλαμπε μέσα από αυτόν και θα φώτιζε εκείνους που θα έρχονταν να ζητήσουν θεϊκή άφεση, την οποία θα τους έδινε δωρεάν: η γνώση των αρχαίων θα ήταν ανοιχτή για όλους. Είχε ήδη αρχίσει να δημιουργεί το όραμά του γι' αυτόν το ναό του φωτός, αυτή την πόλη της γνώσης. Είχε δώσει εντολή στους λιθοξόους να την αποτυπώσουν μαζί με την εικόνα του στον τοίχο του ναού, κι όταν θα έφτανε στον τόπο γέννησης του Ατέν, όταν το φως θα του έδινε το όραμα για να σχεδιάσει το ναό του, θα τα χάραζε όλα στην πέτρα και μετά θα ειδοποιούσε τους χτίστες και τους λιθοξόους και τους λατόμους να αρχίσουν το έργο τους.

Άνοιξε τα μάτια του και ο Μωυσής έδειξε προς τους σκλάβους και μετά το ναό. «Αυτοί, όμως, δεν μπορούν να φύγουν. Οι ιερείς θα απαιτήσουν να γίνει η θυσία».

Ο Ακενατέν χαμογέλασε πάλι, νιώθοντας γαλήνη. Κοίταξε τη σκιά που ανέβαινε στην πρόσοψη του ναού και είδε ότι ο ήλιος θα έλαμπε για μερικά λεπτά ακόμη μόνο μέσα από το άνοιγμα στην κορυφή του τοίχου. Αυτό ήταν το σημάδι για να πάρει τέλος η τελετή της εξιλέωσης και να φύγουν οι ιερείς, και να λάβει χώρα η τελευταία πράξη του εξευμενισμού. Σήκωσε το ένα χέρι, και δύο ομάδες στρατιωτών έκλεισαν τις πέτρινες πόρτες του ναού, και τις ασφάλισαν με εγκάρσια ξύλινα δοκάρια. Κοίταξε προς την ένωση του καναλιού με το ποτάμι, και σήκωσε πάλι το χέρι. Οι στρατιώτες του είχαν παραμερίσει ήδη τους φρουρούς των ιερέων, και τώρα άρχισαν να τραβούν τα σχοινιά ενός ξύλινου πλαισίου πάνω από το κανάλι, σηκώνοντας σιγά-σιγά τον υδατοφράκτη. Το νερό έγινε πρώτα ρυάκι και μετά χείμαρρος, ορμώντας στο κανάλι προς το σημείο όπου εξαφανιζόταν κάτω από την πέτρινη

πρόσοψη του ναού. Το νερό θα γέμιζε το θάλαμο όπου ήταν κλεισμένοι οι ιερείς μόνο μέχρι το ύψος ενός άντρα, αλλά αυτό ήταν αρκετό.

Ξαφνικά επικράτησε ταραχή στον υδατοφράκτη. Οι άντρες τραβήχτηκαν πίσω, γύρισαν αλλού κρύβοντας το πρόσωπο με τα χέρια τους, τρομοκρατημένοι που είχαν δει εκείνον τον οποίο δεν έπρεπε να βλέπει κανείς. Ένα κύμα διέτρεξε το κανάλι, σπρωγμένο από κάτι που κινούνταν μέσα στο νερό: ήταν ο λεβιάθαν, πέντε φορές το μήκος ενός ανθρώπου, που όρμησε με τη μεγάλη βαριά ουρά του να χτυπά τα τοιχώματα του καναλιού, αόρατος κάτω από το λασπερό νερό. Και μετά χάθηκε κάτω από το βράχο, μπαίνοντας στο ναό και τινάζοντας πίσω του ένα μεγάλο κύμα που μούσκεψε τους στρατιώτες καθώς περίμεναν ζαρωμένοι δίπλα στην είσοδο φροντίζοντας να παραινούνται οι πόρτες κλειστές.

Ήταν πεινασμένος, αχόρταγος. Από ημέρες οι ιερείς τον είχαν αφήσει νηστικό μέσα στη λίμνη, κι όταν έφτασε η πομπή των αλυσοδεμένων σκλάβων, είχε αρχίσει να χτυπάει το κεφάλι του πάνω στον υδατοφράκτη ξέροντας τι θα γινόταν. Μόνο που αυτή τη φορά το συμπόσιο θα ήταν μεγαλύτερο από πριν. Δεν θα έτρωγε σκλάβους που ήταν όλοι τους πετσά και κόκαλο, αλλά τους ιερείς που είχαν παχύνει από τις καταχρήσεις, και που η σάρκα τους τώρα θα προσέφερε ένα τελευταίο τεράστιο γεύμα στον θεό.

Για μερικές στιγμές ο ορμητικός ήχος του νερού που έμπαινε στο ναό έπνιγε τις κραυγές των ιερών μέσα. Μετά ξεχώριζε ένα φρικτό ουρλιαχτό, και μετά άλλο ένα, με τον ήχο να ενισχύεται από τον κενό χώρο από πάνω. Ο ήλιος κρύφτηκε πίσω από τον γκρεμό, και το άνοιγμα στο ναό σκοτεινίασε, ενώ τα ουρλιαχτά συνεχίστηκαν σαν επιθανάτιος ρόγχος.

Ο θεός είχε γευτεί και την τελευταία του θυσία. Τώρα το θηρίο είχε δικό του το ναό, απαλλαγμένο από τη θέληση των ιερών, ελεύθερο να επιστρέψει στη λακκούβα του στο ποτάμι και να τρέφεται με όποιους ανθρώπους ήταν τόσο ανόητοι

ώστε να έρθουν πάλι εδώ. Όμως το θηρίο θα κυβερνούσε στο δικό του μέτρο μόνο, και όχι πια σαν θεός.

Ο Ακενατέν σήκωσε το χέρι του μία τελευταία φορά, κάνοντας σήμα στον επιστάτη της ομάδας στην πλαγιά δίπλα στο ναό. Οι εργάτες άρχισαν να τραβούν ένα σχοινί δεμένο σε μια ορθογώνια πλάκα δίπλα στο άνοιγμα απ' όπου έμπαινε το φως ψηλά στον τοίχο του ναού, κλείνοντάς το σιγά-σιγά. Οι τελευταίοι ήχοι συρσίματος πέτρας πάνω σε πέτρα σταμάτησαν, και τα ουρλιαχτά από μέσα έπαψαν κι αυτά. Το μόνο που ακουγόταν ήταν το αμυδρό θρόισμα του ανέμου στα ρούχα τους και ο μακρινός ήχος από το ορμητικό ρεύμα του ποταμού στα νότια. Όλοι είχαν απομείνει ακίνητοι: η δική του συνοδεία, οι στρατιώτες του στις κορυφές των γκρεμών, οι σκλάβοι και οι φρουροί των ιερών που τους πρόσεχαν. Μετά, ένας από τους φρουρούς πέταξε το μαστίγιο που κρατούσε και το έβαλε στα πόδια, και οι άλλοι τον ακολούθησαν. Οι στρατιώτες όρμησαν εναντίον τους με υψωμένες λόγχες. Οι φρουροί δεν θα γίνονταν τροφή για το ναό αλλά για τα όρνεα.

Το νερό που είχε ορμήσει στο ναό είχε φτάσει στο ανώτερο επίπεδο και τώρα επέστρεφε πίσω, ένα κύμα που έγλειφε τις άκρες του καναλιού φτάνοντας πάλι στο ποτάμι. Ο Ακενατέν κοίταξε το νερό που είχε τιναχτεί γύρω από τα πόδια του και είδε ότι το καφέ της λάσπης ήταν χρωματισμένο με αίμα.

Όλα είχαν τελειώσει.

Γύρισε προς τον ήλιο που έδυε. Οι στρατιώτες στον γκρεμό πάνω από το ναό ύψωσαν βούκινα από χαυλιόδοντες ελέφαντα και σάλπισαν μία φορά, με τον ήχο να αντηχεί κατεβαίνοντας τον Νείλο και μετά να σβήνει, σαν τον τελευταίο μυκηθμό μεγάλου θηρίου. Άνοιξε τα χέρια κοιτάζοντας την πορτοκαλιά σφαίρα, νιώθοντας τις ακτίνες να τον καίνε, αφήνοντας την ψυχή του να βγει από τα μάτια του και να γίνει ένα με τον Ατέν.

Η παλιά θρησκεία είχε πεθάνει.

Ας αρχίσει η νέα.